

- бошланғич синфларда информатика фанини асосларини киритишимиз; бошланғич синфларда математика ва расм каби фанларнинг билан ҳисоблаш таффақурини ва мантиқий фикрлашни кучайтиридаган интеграцион дарс саотларини ишлаб чиқишимиз;

- Юқори синфлар учун алгоритмлаш ва дастурлаш бўйича алоҳида дарсликлар ишлашимиз ва мавжуд дарсликларимизни такомиллаштириш;

- Мультимедиали электрон адабиётларни кўпайтиришимиз;

- Барча информатика ўқитувчиларининг ягона порталини яратишимиз зарур.

Фойдаланилган адабиётлар рўйҳати

1. URL: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2016>

2. *Турсунов Н.Н.* “Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журнали. №5, сентябрь-октябрь, 2017.

3. *Хеннер Е.К.* Школьная информатика: зарубежный опыт. Сборник материалов Международной научно-практической конференции. Омский государственный педагогический университет”. 2014. С. 99-105.

4. *Босова Л.Л.* Международные тенденции развития школьного образования в области информатики и ИКТ. Материалы Шестнадцатой открытой Всероссийской конференции. 2018. С. 350-352

5. *Атаджанов Х.С.* Умумий ўрта таълим тизимида информатика фанининг ўқитилиши ва хорижий тажрибаси // Физика, математика ва информатика. 2019. №4 .

*М. Хикматов, илмий раҳбар Н.С. Саидхўжаева
Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини
механизациялаш муҳандислари институти
Тошкент, Ўзбекистон
nafisa_said@mail.ru*

«ҲАЁТ ФАОЛИЯТИ ХАВФСИЗЛИГИ» ФАНИДАН МАВЗУНИ ЁРИТИШДА Фойдаланиладиган интерфаол услуб

Аннотация. Ушбу мақолада «Ишлаб чиқариш хоналари ва иш ўринларидаги микроклим кўрсаткичларини аниқлаш ва ўрганиш» мавзусини талабаларга тушунтириш жараёнида интерфаол услубларни, хусусан “Бумеранг” услубини қўллаш самарадорлиги ҳақида баён этилган. Мақолада ўқув гуруҳида интерфаол услублардан бири бўлмиш «Бумеранг» услубида талабалар билан машғулот ўтиш тўғрисида маълумот берилган бўлиб, бунда талабалар келгуси ҳаётларида ёки иш жараёнларида таълим муассасида “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” фанидан олган билимларини амалиётга муваффақиятли қўллай оладилар деб ўйлаймиз.

Таянч сўзлар: интерфаол услублар, “Бумеранг” услуби, атмосфера босими, ҳаво ҳарорати, ҳавонинг намлиги, ҳавонинг ҳаракат тезлиги, микроклим кўрсаткичлари, ўлчов ускуналари, барометр, термометр, кататермометр, анемометр, психрометр, гигрометр.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДА ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ ТЕМЫ ПО ПРЕДМЕТУ «БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ»

Аннотация. В этой статье ведётся речь об эффективности применения интерактивных методов преподавания для студентов при проведении занятий по теме “Определение и изучение параметров микроклимата в производственных

помещениях и на рабочих местах” предмета «Безопасность жизнедеятельности». В частности изложена методика проведения занятий по методу «Бумеранг». В результате приведено заключение об эффективности проведения занятий по этой методике, выраженное в улучшении усвоения знаний студентами по данному предмету.

Ключевые слова: интерактивный метод, метод “Бумеранг”, атмосферное давление, температура воздуха, влажность воздуха, скорость движения воздуха, параметры микроклимата, приборы измерения, барометр, термометр, кататермометр, анемометр, психрометр, гигрометр.

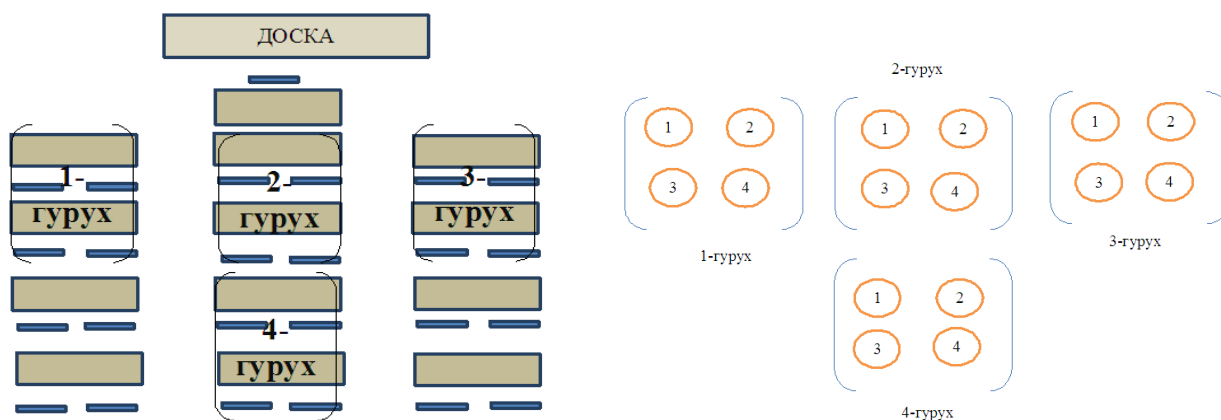
Республикамизнинг биринчи Президенти И.А.Каримов “Сиёсатимизнинг асл моҳияти аҳоли хавфсизлигини таъминлаш, уларни турли офатлар ва фавқулудда вазиятлардан ҳимоя қилишдир”, деб таъкидлаган эдилар. Олий таълим муассасаларида ўқитиладиган “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” фани ўқитилишининг асосий мақсади ва вазифалари: бўлажак ишлаб чиқариш мутахассисларига ҳаётини фаолиятларида юзага келадиган хавфларнинг келиб чиқиш сабабини, хусусиятларини, оқибатларини ва уларни бартараф этиш қоидаларини, хавфсиз иш шароитларини яратишни биладиган, назарий ва амалий жиҳатдан билим, кўникма ва касбий малакага эга инсонни тарбиялашга қаратилган. Шу сабабли олий ўқув юртлари фанлари орасида “Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги” фани алоҳида ўзига хос ўринни эгаллайди.

Машғулотларда талабалар кундалик ҳаётда ва ишлаб чиқаришда содир бўладиган хавфлардан ҳимояланишни ўрганадилар. Фанни ўқитиш жараёнида талабалар ҳар бир мавзунини чуқур ўзлаштиришлари, яъни мавзуларнинг моҳиятини англаб етишга эришишлари ҳаётини муҳим ўрин эгаллайди. Мавзунини тўғри ва чуқур ўрганишининг муҳим шартини талабаларнинг қизиқишини мунтазам равишда ривожлантириб боришдир. Бунинг учун ўқитувчи ўқув жараёнини турли хил таълим метод(услуг, усул)лари ёрдамида ташкил этиши лозим. Талабаларни ҳаёт фаолияти хавфсизлигига ўргатишга йўналтирилган таълим жараёни икки томонлама бўлади: ўқитувчи фанга оид муаммоларни ечишни ўртага ташлайди, талабалар эса ўз нуқтаи назарларидан ушбу муаммоларни таҳлил қиладилар. Табиийки, ўқитувчининг ҳам талабанинг ҳам фаолиятида маълум бир мақсадга эришилади. Бунинг учун албатта ўқитувчи дарс мазмунига ва ўз олдига қўйган мақсадига кўра турли услубларни машғулот давомида қўллаши мумкин. Ҳар бир услуб машғулоти мазмуни ва мақсадига мос равишда қўлланган тақдирдагина яхши натижага эришиш мумкин. Машғулоти мазмуни ва мақсадига кўра услуб танлаш ўқитувчидан юқори билим ва педагогик маҳоратни талаб қилади.

Биз ҳам ушбу мақолада ўқув гуруҳида интерфаол услублардан бири бўлмиш «Бумеранг» услубида талабалар билан машғулоти ўтилса, улар келгуси ҳаётларида ёки иш жараёнларида таълим муассасасида олган билимларини муваффақиятли қўллаш оладилар деб ўйлаймиз.

Дарс давомида ушбу услубдан фойдаланадиган бўлсак, уни бир неча босқичда олиб боришимизга тўғри келади. Яъни, аввалам бор:

- ўқув гуруҳидаги талабаларни кичик гуруҳларга ажратиш лозим. Бунинг учун гуруҳ талабаларининг сони 9, 16 ёки 25 ($3 \times 3 = 9$; $4 \times 4 = 16$; $5 \times 5 = 25$) бўлиши мумкин (1-расм);

1-расм. Гуруҳ талабаларини кичик гуруҳларга ажратиш

- дарснинг мақсади, ўтиш тартиби билан талабалар таништирилади;
 - ҳар бир кичик гуруҳ талабаларига мустақил ўрганишлари учун қуйидаги мавзулар бўйича матнлар тарқатилади:

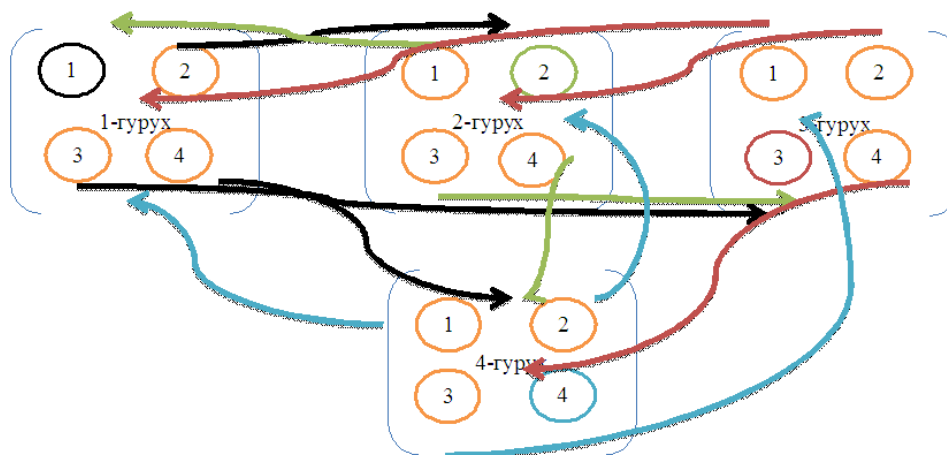
1- кичик гуруҳга «Атмосфера босими. Унинг инсон организмига таъсири» мавзуси тарқатилади. Унда кичик гуруҳдаги талабалар атмосфера босимини ўлчаш асбобларининг турлари, уларнинг тузилиши, улардан кўрсаткичларни олиш ва атмосфера босимининг ўзгариши инсон организмига қандай таъсир кўрсатиши тўғрисида қисқача маълумотга эга бўладилар.

2-кичик гуруҳга «Атмосфера ҳарорати. Унинг инсон организмига таъсири» мавзуси бўйича тарқатма материал берилади. Бунда кичик гуруҳдаги талабалар атмосфера ҳароратини ўлчовчи асбобларнинг тузилиши, улардан кўрсаткичларни аниқлашни ва инсон организмига атмосфера ҳароратининг ўзгариши қандай таъсир қилиши бўйича қисқача маълумотга эга бўладилар.

3-кичик гуруҳга «Ҳавонинг ҳаракат тезлиги. Унинг инсон организмига таъсири» мавзусида матн берилади. Улар ушбу матн ёрдамида мавзу тўғрисида маълумотга эга бўладилар.

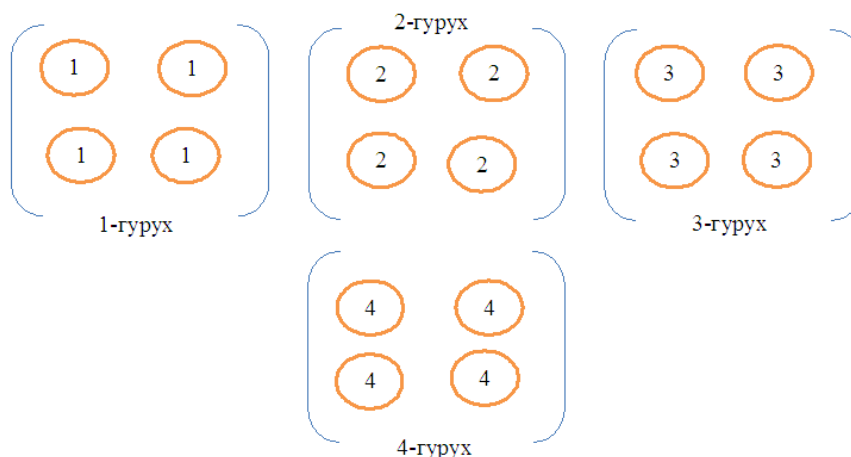
4-кичик гуруҳга эса «Ҳавонинг нисбий намлиги. Унинг инсон организмига таъсири» мавзусида тарқатма материал берилади. Унда гуруҳ талабалари ҳавонинг нисбий намлигини ўлчаш учун ишлатиладиган ускуналар тўғрисида ва нисбий намликнинг инсон организмига таъсири тўғрисида тўлиқ маълумот оладилар.

- берилган матнлар талабалар томонидан яқка тартибда мустақил ўрганилади;
 - кичик гуруҳ аъзоларининг ҳар бири бошқа кичик гуруҳ ичида навбати билан мустақил ўрганган матнлари билан ахборот алмашадилар, яъни бир-бирига сўзлаб берадилар ва шу йўсинда матнни ўзлаштириб олишга эришадилар (2-расм);

2-расм. Ҳар бир кичик гуруҳ аъзоларининг бошқа кичик гуруҳларга ўтиши

- берилган маълумотларни ўзлаштирилганлик даражасини аниқлаш учун гуруҳ ичида ички назорат ўтказилади, яъни гуруҳ аъзолари бир-бирлари билан савол-жавоб қиладилар;
- янги гуруҳ аъзолари дастлабки ҳолатдаги гуруҳларига қайтадилар (3-расм);

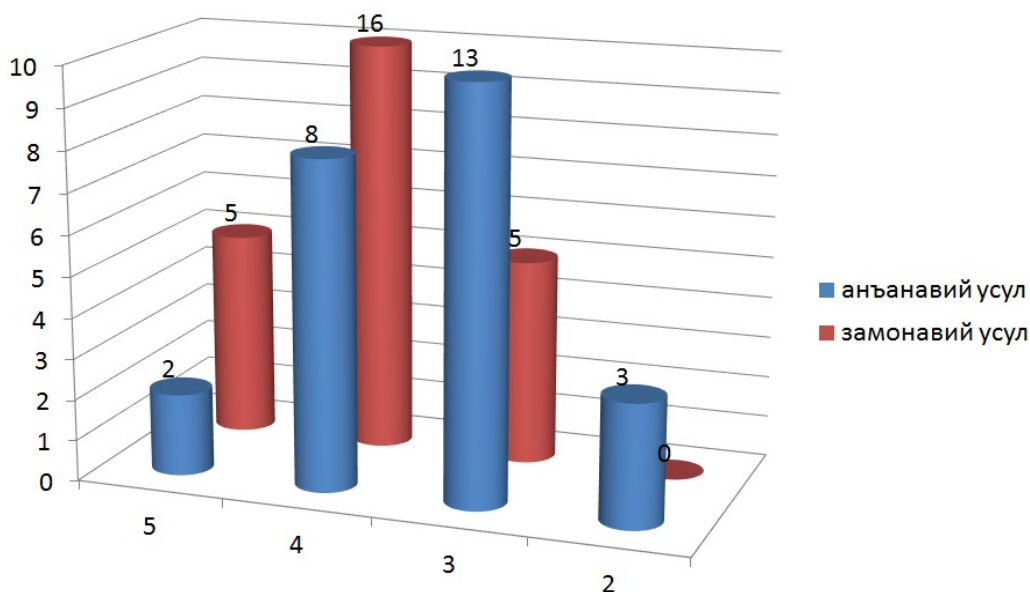
3-расм. Аввалги кичик гуруҳ ҳолатига қайтадилар.

- сўнг талабаларга барометр, термометр, кататермометр, анемометр, психрометр ҳамда гигрометрлар берилади. Талабалар ўзлаштирилган маълумотлари асосида белгиланган (кўрсатилган) хонадаги микроиқлим кўрсаткичларини ускуналардан фойдаланиб аниқлайдилар ва дафтарларига олинган натижаларни қайд қиладилар;
- меъёрий ҳужжатларда берилган меъёрларга ўлчаш натижалари таққосланади ва тегишли хулосалар чиқарилади.
- берилган барча ўқув матнлари талабалар томонидан қай даражада ўзлаштирилганлигини аниқлаш мақсадида ўқитувчи талабаларга саволлар билан муружаат этади, оғзаки сўров ўтказилади;
- саволларга берилган жавоблар асосида ва гуруҳнинг машғулот давомидаги фаоллиги бўйича гуруҳларни тўплаган умумий баллари аниқланади;
- гуруҳ тўплаган умумий баллар гуруҳ аъзолари ўртасида тенг тақсимланади;
- ўқитувчи дарсни якунлаб, уйга вазифа беради.

Ушбу услубдан фойдаланиб машғулот олиб борилса, биринчидан ҳар бир кичик гуруҳдаги талабаларнинг мавзуни мустахкам ўрганганликларини кўришимиз мумкин

бўлади. Бунинг натижасида улар хар бир ўлчов асбобининг тузилиши, ишлаш принципи билан мукамал танишадилар. Амалиётда эса ушбу воситалардан қандай фойдаланиш кераклиги ҳақидаги билимларини мустаҳкамлайдилар.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, анъанавий услубда (ўқитувчи дарсда маърузачи бўлганда) машғулотлар ўтилганда талабаларнинг мавзуни ўзлаштириш даражаси пастроқ бўлишини, замонавий педагогик технологияларни қўллаб машғулот ўтилганда эса талабаларнинг мавзуни ўзлаштириш даражалари юқорироқ бўлишини гувоҳи бўлдик (4-расм). Шу сабабли машғулотлар замонавий педагогик технологиялар асосида ўтиладиган бўлса талабаларнинг билим ва кўникмаларининг ошишини кўришимиз мумкин бўлади.

4-расм. Машғулот натижалари (гурухда 26 нафар талаба қатнашган).

Анъанавий усулда: 2 баҳо олганлар -3 та, 3 баҳо олганлар -13 та, 4 баҳо олганлар -8 та ва 5 баҳо олганлар -2 та.

Замонавий усулда: 2 баҳо олганлар йўқ, 3 баҳо олганлар -5 та, 4 баҳо олганлар -16 та ва 5 баҳо олганлар -5 та.

Фойдаланилган адабиётлар рўйҳати

1. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик технология ва педагогик маҳорат. Т., 2003.
2. Мирхасилова З., Саидхўжаева Н., Хайдаров Т. Разработка интерактивных методов обучения для проведения уроков по дисциплине «Безопасность жизнедеятельности». «Актуальные вопросы современной педагогики» X международная научная конференция. Март 2017 г. II часть. 147-150 стр.
3. Саидхўжаева Н., Мирхасилова З. «Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги» фанининг «Ўзбекистон ва Марказий Осиёдаги экологик муаммолар» мавзусини ўтишда ноанъанавий таълим технологиясидан фойдаланиш. «Ta'lim texnologiyalari» ilmiy-uslubiy jurnal. 2016 й. №3(59). 63-67 б.